02.12.2020

Ympäristövaliokunta
Eduskunta

Lausunto: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

SLC (Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.) kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston selontekoa. SLC pitää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (Social Development Goals, SDG) tärkeinä kestävyyden toteutumiseksi niin kansallisella kuin globaalillakin tasolla. Lausunnossamme otamme kantaa SDG-raporttiin maa- ja metsätalouden näkökulmasta yleisellä tasolla sekä kommentoimme yksittäisiä toimialoillemme keskeisiä SDG-tavoitteita.

Yleiset kommentit

Valtioneuvoston selonteossa on kattavasti kuvailtu kestävyyden nykytilaa ja tavoitteita Suomessa. On tärkeää, että selonteossa pyritään kokonaiskestävyyden (sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen) huomiomiseen. Kokonaiskestävyyden toteutuminen on haasteellinen kokonaisuus. On tärkeää tunnistaa jo onnistuneita toimia tukea jo hyviksi havaittuja malleja sekä löytää uusia keinoja.

SLC pitää hyvänä, että maa- ja metsätalous on huomioituna selonteossa. Uudistuvien raaka-aineiden ja biokiertotalouden tärkeää roolia Suomen lähtökohdissa osallistua Agenda2030 toimeenpanoon voitaisiin painottaa myös enemmän.

Selonteossa on painotettu eri aikavälien merkitystä kestävyyden kehittämiseksi, mikä on oleellista nopean vaikuttavuuden edistämiseksi. Maa- ja metsätaloudessa pitkän aikavälin kokonaiskestävyyteen tähtäävien toimien pitäisi kuitenkin korostua näiden toimialojen luonteesta johtuen.

Tavoite 2: Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta

Julkisissa hankinnoissa tulisi suosia paikallisia ja kotimaisia elintarvikkeita osana kestävän ruokaketjun kehittämistä aina kun se on mahdollista. Kestävyyttä tukee, että kotimaisuus on luonnollinen osa kuntien julkisten ruokahankintojen hankintaprosessia.

Ruokajärjestelmän kestävyyden turvaamiseksi on vahvistettava alkutuottajien asemaa ruokaketjussa sekä lisättävä elintarvikemarkkinoiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Esimerkiksi tuoreita hintamarginaalitutkimuksia kuluttajahinnan

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

jakautumisesta kaupan, teollisuuden ja alkutuotannon välillä ei tällä hetkellä ole. Niiden tekemistä vaikeuttaa se, ettei toimijoilla – kaupalla ja teollisuudella) ole velvoitetta hintatietojen toimittamiseen tutkimuskäyttöön.

Perinteisen ruokaketjun rinnalle on kannustettava uudenlaisten liiketoimintamalien kehittämiseen, jotka esimerkiksi perustuvat lyhyempiin arvo- ja toimitusketjuihin tuottajien ja kuluttajien välille ruokamarkkinoilla. Tätä edesauttavat digitaaliset ratkaisut.

Suomalaisen maatalouden taloudellinen kannattavuus on heikkoa, joten paitsi että laaditaan luomustrategia, tarvitaan myös strategiaa tai tiekarttaa keinoille, joilla voidaan parantaa koko maataloustuotannon kannattavuutta ja varmistaa korkea maataloustuotteiden omavaraisuus sekä luoda tulevaisuudenuskoa tuleville maatalousyrittäjille.

Pohjoismaista yhteistyötä on edistettävä ja vahvistettava ruokajärjestelmiä koskevan tutkimuksen ja kehityksen osalta.

Kotieläintalous on kestävän ruokatuotannon yksi tärkeä kulmakivi, jonka avulla voimme hyödyntää kestävällä tavalla tuotannossa syntyviä rehuraaka-aineita. Kotieläimillä on myös tärkeää rooli osana ilmastoviisasta maataloustuotantoa, jossa nurmituotannolla tilan viljelykierrossa on tärkeä rooli.

Sokeriveroa ei tule sisällyttää tuotteisiin, joiden sokeripitoisuus on korkea luonnollisesti. Esimerkiksi tuorepuristettu omenamehu, jossa hyödynnetään kestävällä tavalla tuoremyyntiin kelpaamaton raaka-aine.

Riippuvuutta kasviproteiinin tuonnista (esim. soija) tulisi vähentää proteiiniomavaraisuutta nostamalla.

Tavoite 6: Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille

Itä meren ja maatalouden vesistövaikutuksien kannalta on tärkeää, että tarkastellaan maan kasvukuntoa kokonaisvaltaisesti ja kaikkien toimien tavoitteena tulisi olla satotasojen nostaminen. Hyvinvoiva kasvusto sitoo tehokkaasti ravinteita satoon ja pienentää ravinteiden huuhtoutumisriskiä.

Peltojen vesienhallinta on maan kasvukunnon turvaamisen kannalta erityisen tärkeää Suomessa. Vanhojen salaojien täydennys- ja uusintaojitusten tarve on suuri. Vesienhallinnan kunnostustoimenpiteet ovat yrittäjälle kallis investointi, joten edistämistoimenpiteet peltojen vesienhallintaan ovat tervetulleita.

Suomessa tulisi tuottaa mahdollisimman monipuolisesti laadukkaita elintarvikkeita ja maatalouden raaka-aineita, jolloin tarve tuoda elintarvikkeita ja raaka-aineita "vesiköyhiltä" alueilta voidaan minimoida.

Metsätalouden vaikutuksista vesitalouteen on saatu lisää tietoa viime aikoina, ja on tärkeää, että ajantasaista tutkimustietoa on jatkossakin saatavilla. Tutkimustiedon avulla on kyettävä löytämään toimivia käytännön ratkaisuja. Tulee myös pyrkiä löytämään vapaaehtoisuuteen perustuvia kannustimia vesistöjen huomioimiseksi yksityismetsätaloudessa.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

Tavoite 7: Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille

Biokaasun hajautettu tuotanto ja aurinkoenergian hyödyntäminen pitää lisätä toimenpiteisiin. SDG 13 tavoitteessa viitataan sivulla 74 maataloussektorin ilmastotiekarttaan (MTK/SLC ilmastotiekartta 7/2020), jossa nostetaan aurinkoenergian ja biokaasun merkittävä potentiaali päästöjä vähäntemisessä ja maataloussektorin hiilensidonnan lisäämisessä.

Hallituksen päätös nostaa polttoturpeen veroa johtaa turvetuotannon nopeaan alasajoon. Siten myös maataloustuotannossa tarvittavan kuivike- ja kasvuturpeen, jossa turpeella on ollut keskeinen rooli, saatavuus heikkenee merkittävästi ja vaikuttaa suomalaisten tuotantoeläinten hyvinvointiin. Näköpiirissä ei ole tällä hetkellä yhtä tehokasta ja laajavaikutteista kuiviketta.

Turpeen alasajo todennäköisesti myös lisää energiapuun kysyntää. Pienpuun ja hakkeen energiakäytön tärkeä rooli energiahuollon ja kokonaiskestävyyden kannalta etenkin pitkällä aikavälillä on tärkeä tunnustaa, vaikka puun energiakäyttö ei täysin ongelmatonta olekaan ilmaston ja pienhiukkassaasteiden näkökulmasta.

Tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

SLC pitää tärkeänä, että siirtymistä bio- ja kiertotalouteen pyritään vauhdittamaan, esimerkiksi uudella kestävän kasvun strategialla.

Tavoite 9: Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita

Selonteossa puurakentamisen rooli ilmastoystävällisenä rakentamisen muotona on nostettu esille. SLC puoltaa tätä näkemystä. Puurakantaminen vastaa erinomaisesti kaikkiin kestävyyden osa-alueisiin. On myös tärkeää, että puun käytössä pyritään käyttämään kotimaista raaka-ainetta tuontipuun sijaan. Myös osaamisen kehittämiseen tulee panostaa puurakentamisen tukemiseksi.

Tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

Huomioitavaa on, että maatalous, metsät (ja vesistöt) ovat ainoita osa-alueita, joissa hiilidioksidia voidaan sitoa ilmakehästä kasvien yhteyttämisen avulla. Esimerkiksi maatalousmaan potentiaali sitoa hiiltä ilmakehästä on suuri, arvoiden mukaan globaalisti 370 GT kuluvan vuosisadan loppuun saakka. Ranskan 2015 tehty 4p1000-aloitteessa arvoitiin maaperän kasvattamisen globaalisti 0,4 %:lla 40 cm syvyyteen vastaavan suurta osaa ihmisen aiheuttamista fossiilisista päästöistä. Potentiaali voi olla suurempikin, jos huomioitaisiin parhaat tunnetut viljelymenetelmät ja syvemmät maakerrokset, joita tutkitaan parhaillaan kotimaisissa ja ulkomaisissa tutkimushankkeissa. Maatalouden ilmastotiekartan tulee olla yksi toimenpiteitä ohjaava dokumentti.

Ainoastaan hyvällä metsien kasvulla voidaan saman aikaisesti saavuttaa kokonaiskestävyyttä metsien osalta. Tämä voidaan saavuttaa aktiivisella metsätaloudella, joka tuottaa raaka-ainetta metsäbiotaloudelle, mutta samanaikaisesti varmistaa hiilensidonnan ja hiilivarastojen kestävän tason.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

Kestävän metsätalouden rahoituslaki on ollut keskeinen kannustin kestävään metsätalouteen yksityismetsissä. Sen poistuessa on korvaavan järjestelmän oltava kattavuudeltaan vähintään samantasoinen. Myös puutuotteiden rooli hiilivarastoina on merkittävä. Metsäsektorin ilmastotavoitteiden osalta on tärkeää huomioida alan ilmastotiekartta.

Tavoite 15: Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen

Maatalouspolitiikan vapaaehtoisten toimien rahoitus on varmistettava esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: perinnebiotooppien sekä kosteikkojen perustaminen ja hoito, alkuperäisrotujen ja lajikkeiden ylläpito sekä luomusitoumusten rahoitus päivitettävän luomustrategian mukaisesti.

Suomessa tulisi tuottaa mahdollisimman monipuolisesti laadukkaita elintarvikkeita ja maatalouden raaka-aineita, jolloin vähennetään tarvetta tuoda elintarvikkeita ja raaka-aineita alueilta, joissa maaekosysteemien kestävä käyttö ei toteudu.

Suojelukysymyksissä on tärkeää samanaikaisesti huomioida yksityisten maanomistajien omaisuudensuoja, eli sosiaalisen kestävyyden näkökulma. Selonteossa vapaaehtoiseen suojeluun perustuva suojelu (esim. Metso- ja Helmi-ohjelmat) on nostettu esiin. Suomessa yksityiseen metsänomistuksen laajuudeen vuoksi vapaaehtoisuuteen perustuvaan suojeluun on panostettava jatkossakin. Euroopan tasolla Suomen suuret tiukan suojelun alla olevat metsäalueet on myös hyvä nostaa esille selonteossa.

Metsäsertifiointi on keskeisessä asemassa talousmetsien kestävyyden lakimääräsiten velvoitteiden lisäämiseksi. Sekä PEFC- että FSC-standardi ovat päivitettävänä tällä hetkellä. Päivitysten myötä talousmetsien kestävyyskriteeristö tiukkenee. Asiasta ei ole mainintaa selonteossa, joten se voitaisiin nostaa esille, sillä merkittävä valtaosa Suomen talousmetsistä on sertifioinnin piirissä.

Selonteossa on oleellinen kirjaus siitä, että "Suomi tavoittelee kansainvälisessä metsäpolitiikassa metsien ja koko metsäsektorin merkityksen tunnustamista ja pyrkii edistämään metsien kestävän hoidon ja käytön kaikkien osa-alueiden tasapainoista huomioimista." Suomalaisilla metsäalan osaamisella on annettavaa metsien kokonaiskestävyyden kehittämiseksi niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.

Rikard Korkman
Asiamies

Annika Öhberg
Asiamies

Viktor Harvio
Metsäasiamies

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0